

Sportovní obleky, lázeňské obleky, lovecké obleky, turistické obleky, turistické pelleriny, dámské kostymy turistické z českých lodenů, ze štyrských lodenů, z anglických ševiotů, z anglických homespunů, ze skotských donegalů zhotovuje dle nejmodernějších stříhů ve skvělém provedení

NOVÝ RYZE ČESKÝ VELKOPŘÍZVUK PÁNSKÝMI ODĚVY

RUDOLF BALZAR

PRAHA Vodičkova, „Lucerna“.

Závod je pozoruhodností Prahy ve svém oboru dosud sobě rovné nemající.

Tiskem »Unie« v Praze. — Nákladem českého odboru slov. alp. družstva.

ALPSKÝ VĚSTNÍK

ORGÁN

ČESKÉHO ODBORU SLOVINSKÉHO ALPSKÉHO DRUŽSTVA

ALPSKÝ VĚSTNÍK vychází prvního dne každého měsíce, vyjímajíc červen, červenec, srpen, září, a zasílá se členům českého odboru slov. alpského družstva zdarma. — Předplatné na rok 3 K, pro členy klubů turistických 2 K. — Věstník vydává český odbor slov. alpského družstva řízením Dra. Bohuslava Franty na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží č. 12, a Dra. Viktora Dvorského v Praze, Lipová ul. č. 14. — Dopisy týkající se administrace Alpského Věstníku buďtež adresovány: Praha-III., Kampa 513. — Zakládající členové odboru platí 60 korun jednou pro vždy. Skuteční členové platí ročně 6 korun (první rok kromě toho 2 koruny zápisného). Příspěvky peněžité zasílají se českému odboru slov. alp. družstva v Praze 1947-II.

ČÍSLO 6.

BŘEZEN 1910.

ROČNÍK XII.

Zpráva o činnosti českého odboru Slovinského Alpského Družstva za r. 1909.

Nejvýznačnějším a nejradostnějším momentem spolkového života našeho v roce uplynulém je dokončení druhé chaty horské, v Koritnici. Dne 1. srpna 1909 slavili jsme její otevření. Nebudeme zde opakovati, co o slavnosti samé jakož i o významu zdařilého podniku našeho českého kroužku akademického bylo již napsáno, a omezíme se pouze na přání, aby šťastná hvězda, která slavnost otevření provázela nádherou dne, jaká v nepříznivém létě loňském patřila vskutku k výjimkám nejrůznějších, byla chatě dobrou předzvěstí pro všechny časy budoucí. Otevřením chaty úkol ovšem není dokonán, naopak teprve začíná. Zajistili jsme si ovšem novou posici, ale musíme ji také náležitě upevniti a o to se postarat, aby účelu svého dosáhla. Čeká nás tu ještě práce nemalá; první etapou bude dokončení a takové upravení přechodu od chaty přes Puncu do údolí Planického, aby chata i s této strany stala se k a ž d é m u přístupnou. Význam spojení snadno pochopíme, uvědomíme-li si, že pak bude chata koritnická z údolí Sávského, tedy od Ratečů nebo Kraňské Gory za 6 h pěší chůze přístupnou. Vedle toho dlužno v čas pamatovati na vybudování sítě horských stezek ve všech směrech, kterým chata může sloužiti.

V prvním roce svého trvání navštívena byla chata koritnická asi 140 hosty, mezi nimiž jsou ovšem účastníci slavnosti otevření.

Nepřízeň povětrnosti, kterou se vyznamenávala celá cestovní sezona loňská, nebyla na ujmu české návštěvě ve slovinských horách. V Jezersku se sice počátek hlavní sezony poněkud opozdil, poněvadž hlavní proud českých hostů se dostavil až po slavnosti otevření chaty koritnické, přes to nezůstaly však výsledky loňské za léty předešlými. Návštěva česká chaty (400) překonala léta předešlá a po prvé objevil se zjev, že počet českých návštěvníků předstížen byl Slovinci. Vidíme z toho s potěšením, že domácí obyvatelstvo význam české chaty po stránce turistické i národnostní čím dále tím více oceňuje. V okolí Jezera

a české chaty obmezila se činnost odboru na udržení stezek a opatření ochranných, což při rozvětvenosti sítě již samo je spojeno s nákladem nemalým.

Velkého úspěchu dosaženo bylo v ohledu národním v Kraňské Góře. Ještě v roce 1908 nebyl by zajisté nikdo uvěřil, že by změna taková takřka rázem mohla nastati. Kdežto v sezoně předminulé mezi hosty převládal živel německý velkou absolutní většinou, poskytovala K. G. roku loňského úplně změněný obraz slovanského sídla letního s rozhodnou převahou česko-slovinskou. Vedle toho četně byli zastoupeni Vlachové a poměrně nejméně Němci. Díky energickému zakročení vlastenecky uvědomělého představenstva obecního ve spojení s místní podružnicí SPD a spolkem okrašlovacím (letoviško društvo) podařilo se podati pádný důkaz, že osud Kraňské Gory jakožto sídla letního není závislým od milosti jistých živil, které se domnívají, že za groš, který v kraji utratí, mohou od obyvatelstva žádati, aby zapřelo svůj původ. Že jsme místním činitelům při tom agitaci mezi českými hosty vydatně ku pomoci přispěli, rozumí se samo sebou a příznivý výsledek naší pomoci naplňuje nás zadostiučiněním.

Obsah spolkového věstníku dokazuje, že ani literární činnost našich členů nemusí se obávat srovnání s odbornými pracemi cizojazyčných sdružení alpských.

Podnik, na který již po delší čas pomýšleno, blíží se, jak doufáme nyní, svému uskutečnění. Míjíme totiž vydání nového průvodce pro jiho-slovanské rakouské země, kterým by posavadní publikace naše byly doplněny. Bylo by předčasno na tomto místě předbíhati událostem příštím, přece ale nemůžeme smlčeti odůvodněnou naději, že již k nejbližší příští sezoně cestovní budeme moci českým turistům na jih nového průvodce odevzdati.

Přátelské a sousedské styky s ostatními spolky alpskými a turistickými zůstaly i v minulém roce nezkaleny. Upřímnou radostí naplňuje nás nepopíratelný rozmach, k němuž dospěla v poslední době činnost ústředí SPD. Uváží-li se, co v poslední době při skromných prostředcích a přes všecku nepřízeň poměrů, ba dokonce i katastrofy živelní (zničení Aljažova domu) podniknuto a ku šťastnému konci přivedeno, věru nelze upříti obdiv ústřední správě našeho sdružení, a pýcha a nadšení naplní každého přítele národa slovanského. S nevšedním uznáním dlužno se zmíniti též o věstníku ústředního sboru, jehož obsah od čísla k číslu se zdokonaluje.

Zbývá ještě zmíniti se o zimních podnikcích našich. Společenské večírky těšily se stále hojně účasti a přízni členů a přátel našich a vydařily se vesměs dokonale. Dne 5. ledna 1909 konán debatový večer o stycích českoslovinských, dne 2. dubna pořádána obvyklá tombola, jež vynesla pokladně spolkové značný výtěžek. Při tom předvedena serie světelných obrazů z Bosny a Hercegoviny, jež slovem provázal p. rada Dr. B. Franta. Následující zimní období zahájeno 28. října 1909 přednáškou dp. Al. Svojsíka „Po druhé v Japonsku“, načež následovala 10. prosince přednáška p. V. J. Rotta „Z Dolomitů“. Vedle toho zúčastnil

se odbor náš cyklu přednášek o Slovinsku v Plzni konaných přednáškou p. Dra. V. Dvorského o slovinských horách.

Všem přednášejícím i ostatním příznivcům našich snah buďte vysloveny vřelé díky s prosbou, aby přízeň svou spolku i dále zachovali. V únoru 1910.

Výbor českého odboru Slov. Alp. Družstva.

*

Bledské vycházky.

Popisuje Olga Hlavová.

Milý dojem, který návštěvníka Bledu uchvátí již při příjezdu vlakem, nesklame při delším pobytu rozkošného toho koutu. — Dlouho stačí nesčíslné množství malých vycházek pro ty, kdož se odhodlali na více, než choditi stále pohodlnou cestou kolem jezera, byť i s nevšedně krásnou scenérií. Pro milovníky větších partií a pro ty, kteří nebojí se s nějakým proviantem v tlumoku vyraziti již časně ráno, jsou delší vycházky tak vděčné, že možno několik let za sebou voliti vždy nové a nové směry.

I. Jeden z nejoblíbenějších a také nejvděčnějších odpoledních výletů je Vintgar. Kdo volí cestu delší — volí lépe, neboť může se obdivovati malebným kaskádám a hře barev vody proti proudu, což dojem neobyčejně zvyšuje.

1) Odporučuje se nejlépe vyjiti do Vintgaru asi tak ke třetí hodině odpůldne — a to skrze osadu Bled, tedy kolem kostela — a zahrnouti hned za Sekovaničovým obchodem do luk, abychom se vyhnuli co možná nejdéle zaprášené silnici. Stezek je všude dosti — a branky, třeba privátní, lze bez závary otevřítí a jimi projíti. Slovinci jdou ve své blahosklonnosti tak daleko, že dovolují soukromým dvorem neb i zahradou zkrátiti si cestu, ovšem s výjimkou, nestkví-li se tu poslední dobou oblíbená tabulka „prepovedan vhod.“

Při vycházce do Vintgaru nutno míti na zřeteli, aby polní cestka neuhnula příliš od silnice do vesnice Zasipu — ze které jde již velmi dobře značená cesta přes vršek Sv. Markétu lesem až k vodopádu. Vodopád a soutěska budou svojí krásou samy za sebe mluvití — mně nezbyvá než doporučiti více gostilnu M. Žumra a naznačiti cestu zpět. Při pěkném západu slunce je nejlépe voliti cestu lukama, není-li rok právě příliš mokrá, anebo nejsou-li střevičky dám z příliš jemné kůže, což se ostatně pro Bled vůbec nehodí.

Hned z gostilny vyjde se přes most, a skrze dvůr továrny na nábytek v levo do malého vršku — (v pravo značená cesta vede velkou oklikou k silnici). — Kousek vozovou cestou, a pak u prvního stavení v Podholmu do luk. Teď ale přijde překážka v nově vystavené trati. Kdo se chce spravedlivě dostatí na druhou stranu, musí do vesnice a vykonat hezkou zacházku pod viadukt; kdo však spoléhá na svoji

*

mrštnost, přeběhne zapovězenou cestou přes trať a octne se hned v bezpečí.

Cestka rozkvetlýma lukama vine se tak, že není nutno popisovati dále — jen doporučuji naměřit si směr k posledním domkům v Bledu anebo prvním v Zaspách, chcete-li, neboť ta dvě skoro místa se již spojují — a pak překonat jedinou malou překážku, — močál blízko u vesnice — který však možno dvěma, třemi skoky lehko zdolat. Cesta tato jest nejkratší — z Vintgaru do Bledu asi tak 35 minut, a při tom tak krásná ve večerní náladě, že mimovolně prodlužujete, aby z těch udaných 35 minut se stala celá hodina.

To by byl tedy nejhezčí, nejvděčnější a nejznámější výlet bledský.

2. Méně známo jest, udělati cestu tu opačným směrem, nejvýhodnější přímo od nádraží směrem na Grimšici, což se dobře hodí těm, kdo zůstávají v hotelu Triglavu. Jde se stále podle trati — a přes popsaný malinký vršek u Podholmu k Žumroví, odtud v místo před soutěskou, kde jest označena cesta velkou tabulkou „Strmá stráň.“ Příznávám se, že nás ta „strmá“ často odradila — až jednou jsme se odhodlali — a k velikému upokojení všech, kdož tuto cestu volí, mohu konstatovati, že tato „Strmá stráň“ je velmi krátká, — mírně stoupající vysokým lesem cesta asi tak tři čtvrtě hodiny; pak přechází v malebnou luční a spíše hájovou stezku, místy v lisiérách s rozkošnou vyhlídkou na krajinu pod Stolem, — až hravě dostanete se do barevné veselé vesnice Dobravy. Pro pohodlnější vystavěli zpět železnici, dobrým chodcům doporučuji však dojíti až do Jesenic.

3. Sejdeme ke dráze a širokou cestou dojdeme až pod viadukt — a pokračujeme hned v levo cestkou luční, až přijdeme do jakéhosi vrboví, které přechází v les a vede nás stále stínem pod krásnými vrchy až do Jesenic. Před místem samým musí se přejíti most a po silnici kol několika domků dostaneme se k nádherným villám — příbytku to úředníků železáren — s německou celou organisovanou již osadou. — „Turnhalle,“ „Schule“ a podobné nápisy otráví vám krásný dojem z dřívějšíka. Pak je na nádraží již jen několik minut. My udělali jsme tento výlet velmi pohodlně z Bledu asi po druhé hodině se zastávkou v Dobravě na pivě asi hodinu, a došli jsme do Jesenic asi půl hodiny před odjezdem vlaku, který odjíždí do Bledu v 7 hodin.

Malá variace dosažení Dobravy jest projíti celou soutěskou až k vodopádu — nebo druhou stranou přes Markétu — za vodopádovým mostem hned do stráně v pravo, a dále dle značené cesty.

4. Zůstaneme při stejném směru. — Cesta do vesnice Zasipu jest tedy již známá — ať se k ní dostaneme prachovou silnicí přes osadu Bled, nebo zadem kolem Sekovanoviče, nebo pro ty, kteří jsou na druhé straně u nádraží, delší, ale krásnou cestou přes Grimšici-Podholmem, kde se cesta otáčí přímo proti Stolu, až do vesnice.

Zde připomínám, že možno ze Zasipu dostati se do Vintgaru stezkou asi v polovici stráně; — já volila bych cestu tuto při návratu z Vintgaru — v podvečer, býváť tu překrásné panoráma červeně svítících Karavanek při západu slunce. —

Vycházka z vesnice Zasipu, kterou pokusím se trochu popsat, má hlavně důležitost pro turisty na Stol, kteří nechtí vzít povoz přes Lesce a Žirovnici; jest to také úplně zbytečné, protože pěknou tuto cestu až do Moste možno lehce za hodinu udělati.

Tedy jsme v Zaspách — před vesnicí, (od Bledu) na pravo vede polní cesta, která téměř přímou čarou protíná pole až ku stráni, pod kterouž každý orientovaný musí tušiti řeku. Pak to jde sice příkrým svahem, ale jinak pohodlnou cestou vozovou k Sávě přes most. Zde uděláme rychlou zatáčku v levo do příkrého kopce, vlastně jen stráně — načež zahneme trochu v pravo k vesnici Bregu. Přes vesnici v levo lukama volíme rozvětvené cesty buď na Selo nebo více v levo na Žirovnici a dále silnicí až ku mlýnskému zájezdnímu hostinci, stanici to pro výstup na Stol.

5. Při téže procházce jest rozkošná odbočka od zmíněného mostu. Místo abychom vystoupili do stráně, volíme dolejší cestu podél řeky — která musí vézt také do Moste — za což ale neručím, protože jsem sama vycházku tu nedokončila. Je možno však vždy touž cestou až k mostu se vrátit a zůstatí pak na téže straně řeky, což ale bez trochy bloudění se asi neobejde. Je typické u většiny cest v Krajině, že velkolepě začínají, tak že jste si jisti, že volili jste bezpečně — a na jednou stopa veškerá se ztrácí, aby několik metrů dále zase znova se objevila (případně také neobjevila).

Hledíme cestkou dostati se výše do stráně; pak přejdeme již hravě horem přes luka a pak zase svahem dolů lesem ku druhému sávkému mostu, který nutno překročiti, přijžděte-li z Lesce do Bledu. Dále vede silnice kolem pily, lépe však: ahneme hned za mostem do lesa v pravo a lesní a luční zkratkou dostaneme se do Bledu.

Od tohoto mostu po jedné i druhé straně řeky, je celá řada rozmišlých procházek, které si ovšem může každý jednotlivec dle své vůle sám kombinovat co nejlépe.

6. Dokud jsme na mostě před Lesci, nesmím opomenout, že pěkná krátká vycházka jest do rodiště Prešernova, vesnice Vrby. Hned za mostem cestou na levo do lesa, pastvišť a luk, téměř stále stejným směrem, přes vřesoviště a pole do malé vesnice, která dala Slovincům velkého básníka Prešerna. Ostatní procházky do okolních vesnic jsou v určitých náladových dnech na podzim velmi krásné — ale nemohu je pro plné léto, kdy orientační tento článek má sloužiti, doporučiti.

Nyní překročíme hlavní silnici, starou jedinou spojku dráhy s Bledem. Silnice sama až k nádraží není nezajímavá — místy uchvátí bohatstvím rozmanité zeleně; zvláště appartně, pro nás z Čech úplně nezvykle, působí propletení clematis vita alba s ušlechtilou tmavou jedlí. Strom takový vypadá jako ku svatbě přistrcený — samý myrťový kvítek; — jest to jakási specialita bledského okolí; před tím neviděla jsem to nikde. Leč přes veškerou tuto nádhernou dekoraci nelze příliš doporučiti únavnou, bílým prachem pokrytou silnici, připomínající Mutherem tak vystižený popis španělských cest.

7. Hlavním bodem na pravé straně v tomto směru jest Radovljica, městečko zajímavé starou krásnou radnicí z rokokové doby s čet-

nými reliefy a pěkným nádvořím —; leč nás zajímají hlavně cesty, a těch vede sem hned několik.

Vracím se opět k mostu před Lesci; odtud dáme se v pravo, pastvinou oživenou vždycky celým stádem pasoucích se strakatých kraviček se stereotypním alpským zvoncec pod krkem. Každý, kdo tudy prošel v slunečném dnu, zapamatuje si obrázek kravek, v jeden chumáč sehnaných pod velký košatý strom, v jehož stínu hledají odpočinek. Hra světla — temná zeleň pod stromem — až do žluta jasně zbarvená tráva, a ty strakaté body srstí — vyzývají ku malování.

Přes malou stružku přejdeme po znamenané cestě trochu do vršku, pak zase dolů — překročíme plot plaňkový (což se musí u Bledu velmi často provést), a přijdeme na louku, kde na podzim hojně kvete luční hořec, po nějakém čase překročíme tráť, a pokračujeme až nám Radovljica se svou, divokým vínem porostlou kapličkou v popředí, leží docela blízko; pak je již silnice do města samého. Cesta ta trvá z Bledu asi půldruhé hodiny. Zpět možno voliti cestu podél tratě až do Lesci, nádražím pak a silnicí dále, nebo městem spirálovou silnicí dolů, kolem nádraží a přes most.

8. Zde možno řídit se úplně dle znamení až k mostu pod Skale, kde se cesty štěpí. Dolejší, značená, jest romantičtější, ale také mokřejší a vede dolem podél Sávy a přes vesnici Selo k jezeru v celku asi za 2 hodiny.

9. My vynášeli jsme si cestu kratší a bezpečně suchou. U mostu kde se cesty dělí, překročíme na druhou stranu řeky pak v levo prodjeme vesnici Bodešče — a lukami, porostlými stromovím dostaneme se na Ribno; dále pak zůstaneme při cestě v polích, což je k večeru při slunci zapadajícím za Triglavem neb při měsíci vycházejícím nad kotlinou lublaňskou úchvatné.

V Ribnu lze se dáti též v levo kolem fary přes malý dubový lesík krásnou stinnou cestou, přerušovanou někde políčkem, až ke Straže, kterou pak obejdete buď na z. nebo v. dle toho, kam právě chcete dorazit.

9. A ještě jednu, málo známou procházku od mostu pod Skale.

Cesta značená do Radovljice vede nás dolem — my uhneme však do vrchu, stoupáme lesem a mýtinou na kopec, který nám označili za Martinček. — Zde všude se táhnou pohodlné, lehce stoupající, krásné cesty na různé směry. Nebo necháme kopec stranou a volíme cestu směrem k Radovljici, a přijdeme tak zhora lesem na stráň, která nás spojí blízko města zase s prosaicickou silnicí.

Kolem Ribna jest celá síť různých stezek. Obešli jsme také vršek Kozarec velmi nepohodlně, při tom ale zajímavě; každou chvíli ztratila se nám cesta, až pak konečně přes nějakou bariéru dostali jsme se nejdříve do močálu, pak na známou cestu od Ribna. Cestiček je v podrostu tohoto vršku množství, a žádná nikam nevede — tak že myslím, že by ani nejlepší průvodce zde neporadil.

Hezkou hračkou je slézti Kozarec; je to jakési horolezectví en miniature; exponovaná cesta, krásná vyhlídka a v celku můžete být za půl hodiny nahoře a zpět; tedy opravdu jen hračka.

10. U Ribna jest roztomilý lesík s množstvím hříbků. Téměř přímou čarou dolů lesíkem přijdeme na skaliska, a stezkou dolů k mostu, pohodlněji je nechat skalku stranou a přejít mlýnem k témuž mostu, pak dále vrbovím k druhému mostu přes Sávu. Zde jsme opět na značené dolní cestě k Radovljici. Odtud můžeme obrátit kroky své směrem k Bledu, a přijdeme krásným údolím stále kol vršků porostlým stromovím, až k novému mostu na Sávě, pak vrbovím do vesnice Mlina a k jezeru. Za tento most přes Sávu, od kterého pokračuje cesta na Kupljenik, chodíváme vždy velmi pěknou, nezvyklou cestou.

11. Projdeme dole sad pod Stražou, pokračujeme ořeším podél Dobré Gory, protkaným množstvím vděčných cestiček a s krásnou vyhlídkou, žabočíme kolem skály cestou v pravo (cesta levá vede na Ribno) a přijdeme do Mlina. Celá tato cesta odpadá pro ty, kteří zůstávají na druhé straně jezera, protože dostanou se do Mlina přímo. Ve vesnici té při cestě na Stražu je malá skalka; u té projdeme privátní statek a sestoupíme dolů do oplotněných zahrad, a přijdeme k bažinatým lukám pod Kozarcem; uhneme se v pravo podél pole, projdeme zase soukromým dvorkem, sejdemo dolů do vrboví a pak jsme již za několik minut za Sávou, kde obyčejně uvázneme při hledání hříbků, kterých je zde v kopcích velké množství. (Příště dále.)

*

Ferd. Seidl: Kamnické čili Saviňské Alpy.*)

Referuje dr. J. Čermák.

Příčina, proč opět se vracíme ke knize, o níž jsme se již jednou zmínili v literární rubrice našeho časopisu, leží na snadě. Není možno několikařádkovým sumárním posudkem odbyti knihu, jež zabývá se podrobně s horami, jež jsou nám tak blízké. Nutí nás k tomu i slova autorova, jimiž v předmluvě přiznává sám, že chce seznámiti přátele Saviňských Alp s jich vnitřní skladbou a zároveň vysvětliti jich vnější vzhled, aby mohl turista rozuměti velikoleposti hor i údolí, ve vytvoření jich poznati působení přírodních zákonů a zodpověděti si na vtírající se otázky o jejich vzniku tak, aby mohl prohloubiti požitek z pohledů horských porozuměním — krátce, aby turista nehleděl znakem laika, nýbrž odborníka. Proto pokládáme za milou povinnost kruhy našich alpistů, z nichž mnohým spis ten bude asi těžko přístupný, seznámiti aspoň v hrubých rysech s knihou a jejím bohatým obsahem.

*) Kamniške ali Savinjske Alpe, njih zgradba in njih lice. Po-ljuden geološki in krajinski opis Spisal Ferd Seidl, profesor državne realke v Gorici, dopisujoči član jugoslovanske akademije znanostij i umetnostij v Zagrebu. Priloge: 43 krajinskih podob. i geološki krajinski načrt z geološka zemljevidna načrta. 9 geoloških prorezov, i ledenodobni. i barveni geološki in i rast-jepisni zemljevid. Ljubljana 1907 in 1908, izdala Matica Slovenska. (Slovenska Zemlja Opis slovenskih pokrajin v prirodnoznanstvem, statističkem, kulturnem in zgodovinskem obziru. Peti del.) Natisnila Goriška tiskarna A. Grabček.

Saviňské Alpy jsou východní částí Julských Alp, oddělenou od massy sourodé hlubokou tektonickou rýhou Sávy (hranice udány dle A. Böhma*) a dělí se na skupiny: 1. Kranjski Storžič (2132 m.) s Dobročou a Plečí, 2. ústřední skupina s Grintavcem (2558 m.) a Ojstricou (2349 m.), 3. Raduha (2062 m.), 4. Rogatec (1557 m.) s Kranjskim Rebrem, 5. Menina (7508 m.) s Dobrovljem. Celkem jeví se dnes Saviňské Alpy ve své střední části jako ohromná plotna vápence a dolomitu, spočívající na podloze krystalických i nekrystalických břidlic, horotvornými silami vyšinitá z původní polohy v podobu koryta (pánve souklonné, synklinaly), k němuž v severu se pojí antiklinála, jejíž jižní křídlo zapadá pod severní křídlo oné synklinaly. Při tom vznikla řada zlomů, souběžných s Černou dolinou (Presedljaja a horní tok Lučské Bely, dále mezi Ojstricou a Dedcem u Korošice-Kocbekovy cháty), charakterisovaných vzesmyky (wengenské vrstvy při stezce od Dedce k chatě Kocbekově). Ve skupině Ojstrice směřují zlomy více méně k západu; Kokerské sedlo předurčeno zlomem, a wengenské vrstvy pod vrcholem Grintovce vycházejí podél něho na den. Tok Saviny mezi ústím Logaru a Solčavou jeví také vliv zlomu. Tlakem z jihu zdvihla se severní část Saviňských Alp do značnější výše a tak nyní vyznačují severní křídlo velké pánve souklonné nejvyšší vrcholy (Ojstrica-Grintovec).

Z jednotlivých dob geologických a r c h a i k u m neúčastní se stavby našich hor. P a l a e o z o i k u m zastoupeno v severu pásem, jenž zasahá od Jesenic a šíří se k východu mezi Košutou a Storžičem-Grintovcem, a pokračuje úzkým pruhem podél jižního úpatí Olševy. V jihu zabírá menší komplex na Plešivci (7325), Kranjském Rebru (7435) a Kašném Vrh. Horstva tato jsou nevysoká, zalesněných úbočí, jen tu a tam se objevují bujnější tvary, kde mezi břidlicemi a pískovci vyskytají se vrstvy vápencové. Z útvarů palaeozoických zabírá silur svými krystalickými fylity, slídovitými břidlicemi s vložkami pískovce, konglomeratu a breccii západ a sev.-západ Jezerské kotliny, úpatí hor a sedlo Jezerský Vrh (7276), jež vyklenuto v antiklinálu. Vrstvami těmi táhne se od sv. Ožbalda podél Jezerního Vrh, mimo Belou až k úpatí Vel. Vrh, stáveň krystalického vápence, tvořící nápadnější formy terrainu. D e v o n svým koralovým vápencem buduje vrcholy: Stegovnik (7697), Virnikov Grintavec (1654), Pristornikov Storžič (1759), Velikí Vrh (1626) a Pavličovu stěnu. V okolí Jezerního Vrh souhlasí uložením svým s jeho antiklinálou. Z k a r b o n u účastní se stavby pouze mladší mořské usazeniny křemene, křemenných slepenců, pískovců, břidlic, a fusulinových vápenců ve vrcholech Konjšice (1664) a okolí Dolžanovy soutěsky, jež vsměs souhlasně sledují silurské a devonské vrstvy Jezerské antiklinaly. P e r m — starší s hrubě stmelены slepenci a brecciami, přecházející často v pískovce a břidlice červenavé barvy, a mladší s šedými vápenci a dolomity — vyskytá se v jižním boku Košuty, na Mecsnovci (1355), podél sev. stěn Dobře (1636), Pirmance (943), v jižním svahu Konjšice až k Stegovniku (1691),

*) Einteilung der Ostalpen. Penck's Geogr. Abhandlungen, I. 3. Wien 1887.

zasahá do Kokerské doliny a přes Malý Vrh (1305) nad Jezerem skládá se severní úpatí horské hradby, lemující v jihu Jezerskou kotlinu.

Hlavním materialem, budujícím Saviňské Alpy jsou starší usazeniny m e s o z o i c k é. Ohromná plástev t r i a s o v á, omezená v severu palaeozoickým horským pásem, jenž odděluje ji od Karavanek v severu, má v jihu svoji hranici v údolí Nevljickém a Motnickém; v západu údolí Sávy odřízlo souvislost s Julskými Alpami, na východě přerušena jest čarou od Žagy v Černé dolině podél úbočí Dleskové (1971) a Raduhy až k Bistre v Korutanech. Východně té čáry prostírá se kleslina Mozirská, kde z mladších hornin jako ostrov vyčnívá triasový Boskovec (1590), plně oddělený od Saviňských Alp. Mohutná tato plástev, původně na 2000 m. mocná, má ve spodu svém vrstvy w e r f e n s k é (břidlice a dolomity, a jednak načervenalý, jednak slídovitý, písčité vápence). Vrstvy tyto objevují se v záp. svahu Kokerské Kočny a Grebenu, pokračují podél Kokerského údolí mimo Fuchsovy závody, pod severními svahy Kranjského Storžiče, přes Kozji Vrh a Bukovec severně Tržiče až k Dobře (1636). K východu sledují vrstvy ty nad usazeninami permskými ve Skubru (1349), a Zeleném Vrh (1619); nejrozsáhleji vystupují v okolí Solčavy, kde zabírají část Logaru, až pod západní svahy Raduhy (2062); rovněž na svazích Vel. Rogatce (1557) se objevují. Překvapující výskyt jich na Kokerském sedle (1791) vysvětluje se zlomem. Vrstvy tyto jsou měkké, lehké zvětratelné, poskytují příznivý podklad vegetaci. Nad vrstvami těmi leží mořské usazeniny l a s t u r o v é h o v á p e n c e (a dolomitu); tyto postupují od Tržiče, kde jimi tvořen Kamjak (871), přes dolinu Bistrice do údolí sv. Katariny; v údolí Kokerském objevuje se rovněž pruh těchto usazenin a zasahá až do sev. úbočí Kranjského Storžiče: také úbočí Poljanského Robu, Vel. Rogatce, a nižší vrcholy v Matkově, Logarově a Robanově dolině jsou z téhož materialu. Vyšší stupeň, v r s t v y w e n g e n s k é, objevují se na jižních svazích Ojstrice mezi Kocbekovou chatou a Korošicou, na Moličké Planině; jižní část území zabírají v údolí Lučké Bele, odkud pokračují jednak k západu podél Uršiče až na jižní bok Grebenu (2223), jednak k jihu na Poljanski Rob. Těsně pod vrcholem Grintovce, na severní straně, vystupují vrstvy tyto na den dle zlomu. Zmínky zasluhuje rozsáhlý výskyt na jižním okraji hor v okolí Šenturské Gory, severně Kamnika, jakož i v jihu Meniny a Dobrovlje. Vrstvy wengenské stejně jako werfenské svým snadným větráním dávají vegetaci vhodnou půdu. Soudobý s vrstvami těmito jest v y v ř e l ý k ř e m e n i t ý p o r f y r v Kokerském údolí v okolí Povšnara a Suhadolnika, v údolí Kamnické Bistrice, v západním úbočí Meniny, menší výskyty v okolí Tržiče, na sev. svahu Dobře a na hřebenu, vybíhající od Kočny ke Skuberu. Na wengenských vrstvách leží souhlasně uloženy v r s t v y k a s s i a n s k é; nejmocnější výskyt jich jest v synklinálně uloženém kassianském dolomitu Meniny (1508) a v skupině Vel. Rogatce (1557). R a b l s k é v r s t v y úzkým (sotva 10—15 m. mocným) pruhem lemují boky Meniny hlavně na j. a jz. Nejvyšší stupeň triasový, d a c h s t e i n s k ý v á p e n e c (a dolomit), spočívá v centru Saviňských Alp, v pásmu Grintovec-Ojstrica, a v po-

stranních křídlech jeho, v Kranjském Storžiči a v Raduše přímo na temném lasturovém vápenci jako obrovská souvislá hmota vrstev jasnobarvého vápence a dosahuje v Grintovci výšky až 2558 m. Hornina tato dává celé krajině zvláštní ráz svojí náklonností k tvoření strmých stěn.

Nedostatek usazenin jurských a křídových značí, že v době té moře ustoupilo a území našich hor bylo suchou zemí, oblévanou v době svrchní křídly na jihu, východu a severu mořem. V k a e n o z o i k u z počátku (doba e o c e n n í) byly poměry tytéž, jako v svrchním mesozoiku. Teprve v o l i g o c e n u záliv mořský zasahá z dnešních Uher k Raduše, Menině a na úbočí Vel. Rogatce, zatím co z jihu jiný záliv podél Kamniku a Škofje Loky zabíhá do Posávi až k Jesenicím a Bochni; menší záliv vniká do Bistrické doliny (okolí přirozeného mostu). Zkameněliny rostlin svědčí o horkém podnebí tropickém vládnoucím zde v době té. Veliké změny nastaly v m i o c e n u; tehdy horotvorné síly pozvolna vyzdvihly horstvo do nebetyčné výše, stlačily jeho vrstvy v záhyby a dokončily rozpukání massy horské. Sem spadá vznik podélných i příčných zlomů, důležitých pro vytvoření některých údolí (na př. Belského a obou Jezerských Kočen), krom toho původ zlomu paralelního s podélnou osou Adrie (Smrekovec-Šostanj-Velenj-Vojnik). Se zlomy souvisí i vyvření andesitové lávy (Smrekovec 1377, Travnik 1637. na Menině a j.) a spolu rozšíření popele, písku a tufů sopečných po dalekém okolí. Mozirská kleslina, jež na počátku oligocenu poklesla, na konci jeho vynořila se z vod, klesla opět a zalita byla mořem miocenním. Usazeniny moře toho v jihu a jz. Savinských Alp nedosahují toho rozsahu jako v úvodí Saviny (Mozirská kleslina), omezující se na pruhy území v okolí Kamniku a dále mezi Preddvorem a Begunji, největšími náplavy rozdělené v nesouvislé části. Na konci miocenu moře ustupuje, nastává doba p l i o c e n n í c h sladkovodních usazenin, jež ukládají se mimo území Saviňských Alp. Tehdy již horská hmota byla v hlavních rysech rozčleněna jako dnes, avšak vzhledem svým byla velmi odlišna. Vypínala se do výše jako mohutná krasová plošina, v níž vody hledaly odtok buď pod zemí neb v hlubokých a úzkých údolích. Dnešní vzhled jest dílem doby ledové, kde mohutné proudy ledovců rozšířily údolí a jich sběrné oblasti, kary (okrešlje) vymodelovaly strmé tvary horských hřebenů a vrcholů. Naproti této destruktivní činnosti zanechala doba tato jen nepatrné usazeniny v horstvu samém v podobě moren a fluvioglacialních štěrků. V čtvrté době zalednění (würmské)-jejíž stopy nejpatrnější, obrovské ledovce plnily údolí, avšak nedosahovaly z hor do okolní krajiny. Ledovec Jezerský končil u Podlogu, Logarský (as 10 km. zděli) u Podbrežnika, Bistrický (8 km. zděli) u Kopišče, ledovec plnící údolí Suhadolnika zasahal až do Kokerského údolí. Za ústupu doby ledové různá stadia zanechala trojí moreny postglacialní, ustupující stále výše do hor. Doba nynější, a l l u v i a l n í, kdy ponechán volný průběh geografickému cyklu, vyznačuje se pozvolnou destrukcí hotových forem.

K charakteristice krajinného rázu přispívá hlavně vegetace, a proto i té věnuje Seidl na závěr své práce pozornost. Nejnížší partie

horstva, pokud nejsou kryty stěhovavými náplavy, zabírají vzdělané role, dále do nitra hor často vystřídané i lučinami. Výše halí krajinu obrovský, souvislý háv lesů až do c. 1600 m.; převládající stromy jsou jednak buky, jednak smrky. Tu a tam objevují se v pásu tom i horské pastviny (hlavně na pasekách), jež mnohde sahají i do větších výšek nežli lesy. Nad horní hranici lesů šíří se pás alpského rostlinstva, který zhusta prostoupen pralesy klečovní, jalovce a alpských růží, přechází zvolna v pusté pásmo skalních, holých výšin, kde flora jen v puklinách skal živoří.

Práce Seidlova byla velmi obtížná; mnohdy musí výklady svoje začínati od pojmu velmi všeobecných tak, že kniha tato vlastně zároveň jest slovinskou populární geologií všeobecnou se zvláštním zřetelem k Alpám Saviňským. Jak mnoho na poli slovinské geologie autor vykonal, o tom soud nám nepřisluší, ale tušíme, že dílo jeho bude jednou ze základních vědeckých prací slovinské vlastivědy. Vzornou studii Seidlova zavírá řada názorných krajinných snímků, geologických profilů a mapky (geologická, doby ledové a rozšíření vegetace). Pro snazší přehled mapky geologické byli bychom doporučovali označení jednotlivých dob a útvarů krom barev i písmenami, aby odlišení jich, jež zejména v barvách červených (pro vyvřeliny i palaeozoikum téměř stejných) jest dosti obtížné, bylo snazší a předešlo možným omylům.

*

Ze slovanských Alp.

Česká chata nad Jezerem je nyní skoro úplně zavalena sněhem; toliko nejvyšší část střechy vyniká. Vůbec je v Saviňských horách sněhu nad obyčej mnoho, neboť sněžilo přes měsíc. I když v údolí přišlo, u chaty a nad ní padal sníh. Doufejme, že jarní laviny půjdou stáletou obvyklou cestou po stranách chaty. Aspoň ušetřily vždy od nepaměti místo, na kterém stojí, čehož neklamným důkazem je, že zrovna pod chatou stojí prastarý modřín.

V Jezeru je od polovice ledna stále špatné počasí. Den za dnem sněží nebo prší. V údolí je sněhu na 1.5 m, na Jezerním vrchu přes 2 m. Spojení se Železnou Kaplí bylo přerušeno 22 dní; pošta docházela jen z Kráně, a i s Krání bylo poštovní spojení přerušeno osm dnů.

Povšnarův hostinec mezi vsí Kokrou a Fuchsovým závodem na cestě z Kráně do Jezera již neexistuje. Nelze tedy tam přenocovati, jako dříve. Turistům, kteří jdou z Kráně pěšky, doporučuje se pro jednoduché občerstvení hostinec „pri Jurju“ v Kokře, jehož majitelem je bratr Povšnarja.

„Česká středa“ na Bledu. České společnosti na Bledu rozdělené po různých hotelích a villách, nedostávalo se dosud podobného střédiska jakým je v Jezeru Muriho Kasino nebo v Kranjské Goře hotel Razor. Pro letošní saisonu zamýšlí se uspořádati každou středu dostaveníčko všech Čechů meškajících na Bledu buď ve Zdraviškem parku

nebo v nové kavárně Peternelově. Není pochyby, že také slovinská společnost zúčastní se těchto schůzek, což přispěje k reprezentativnímu vystupování slovanských hostů na Bledu vůbec. Bled má svoji centrální polohou veliký význam pro roztržení českého turistického proudu do důležitých posic slovinských Alp i lze očekávat, že organizace české společnosti na Bledu přispěje velmi k posílení naší dosavadní činnosti.

V **Kranjské Goře** prolomila tíha sněhu střechu ve známé soudní budově naproti hotelu Razor. Tato budova, kdysi šlechtické obydlí, byla velmi stará, a jak se u erárních budov rozumí ve stavu značně schátralém.

Ve státních lesích v **Kraňsku** zřídí se r. 1910 některé nové cesty na Bochyňsku u Bistrice a v lesích údolí Belca v Karavankách.

Nástěnnou mapu Julských Alp v měřítku 1 : 25.000 vydalo S. P. D. Mapu sestavil A. Knafelc dle nejnovějších pramenů. Elaborát se skládá ze dvou listů, které možno slepiti. Na západě sahá mapa až do skupiny Mangartské, skupiny Višská a Kaninská nejsou v ní však již pojaty. Hřebeny hor jsou zakresleny velmi jasně. Též všechny turistické cesty, na nichž je udána vzdálenost v hodinách. Mapa se hodí výborně pro první orientaci, i lze očekávat, že dojde hojného rozšíření po nádražích i hostinských místnostech.

Automobilové spojení z Terstu do Sv. Petra a ke Škocijanským jeskyním zamýšlí zřídití letos podnikatel Egger v Terstu, který již k jaru zařídí spojení od tramvaje terstské z Barkovlji do Miramare v odpolední době za každých 20 minut. V neděli a ve svátek budou jezdit automobily do Miramare i dopoledne.

*

Literatura.

Dr. Viktor Dvorský: **Černohorskoturecká hranice od ústí Bojany k Taře**. Rozpravy České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Tř. I., číslo 39. V Praze, 1909.

Není dávno, co Akademie vydala v téže třídě (č. 37.) spis téhož autora o hospodářských poměrech Černé Hory, a již zase přichází autor s obsažným dílem, řešícím otázku hranice mezi Černou Horou a Tureckem, výsledkem to jednak nové cesty v dotčeném území, jednak pilného studia odborné literatury v předních geografických knihovnách. Nám jest kniha ta sympatická již proto, že přibyl v ní opět jeden vážný (a český!) příspěvek do literatury o slovanských horstvech, neboť hranice mezi Černou Horou a Tureckem probíhá z velké části územím rázu velehorského. V historickém oddíle autor dovozuje, že se hranice nutně musila vyvinouti v horském území, poněvadž vnitřní síla turecké říše nestačila proniknouti do hor, v níž kryl se reakční útvar Černé Hory. Blíže určily hranici přirozené rozdíly náboženské, národnostní a politické, do detailů vytkla ji smlouva berlínská r. 1878 a dodatečná úmluva s Tureckem r. 1880. V kapitole „Poměr k tvaru půdy“ podává

autor pěkný přehled horských kraje na divokém cañonu Cijevny, v okolí jezera Rikavce, jezer Bukumirských, v okolí Širokaru a Krstu na Prevlace; krátce, přehled pohraničních krajů mezi Podgoricou a Andrijevicou, jež krásou svoji nikterak nezůstávají pozadu za krajinami alpskými.

V dalších kapitolách seznamuje nás s anthropogeografií kraje s lidmi, a s vlivem jejich života na utváření se hranice, a vytýká zajímavý zjev, že národnostní živel albánský přesahuje v jihu na půdu černohorskou, v severu naopak srbský na půdu tureckou. Přináší také pouťavé zprávy o salašnictví, o sídlech, obchodu a j., při čemž do obrazu dříve podaného vnáší nové a nové význačné momenty, že krajina stále živěji vystupuje nám před duševním zrakem. Poslední řada kapitol: „Poměr k celkovému kulturnímu stavu“ doplňuje konečně náš názor přehledem sociálních poměrů líčených krajin perem obratně vedeným a uváděním svrchovaně zajímavých detailů (o obyčejovém právu kmenů albánských a j.) upoutá zajisté i méně trpělivého čtenáře. V závěru práce vytýká autor, že vzájemnou nedůvěrou obyvatelstva a postupem místních událostí podél hraniční linie, a někde i v odporu s ní, povstal hraniční pás — „zona neutra“ — celkem na prospěch Černé Hory. Tim dovozuje, že, ačkoli stav kultury je po obou stranách hranice málo odchylný a často uváděný národnostní a náboženský antagonismus vlastně neexistuje, přece nelze očekávat, že přesun hraničního pásu dal by se lehce provést. Neboť ne místní rozdíly, nýbrž vztah k velkým složkám kulturního vývoje zakládá důležitost dnešní černohorsko-turecké hranice. Základní momenty, které této hranici daly vznik, trvají na dále a hranice ta je v hlavním svém tahu hluboký příkop v politické struktuře balkánského poloostrova, s nímž bude historie počítati v dohledné budoucnosti.

* † Knihu provází neobyčejně pěkně vypravená serie obrazů, z nichž mnohé — zejména z cañonu Cijevny, a z oblasti letních pastvin kučských (Stitan, Maja Plunterit, Čafa Mala, Torač, Bukumirsko jezero, Kom, Krst od Prevlake a Mojan) — snad i nadchnou nejednoho z naší alpistické družiny také k cestě do černohorských hor, aby krásné a rázovité kraje ty shlédli vlastními zraky. Č.

*

Různé.

Ve **Spittalu na Drávě** a v **Gorjim Dravogradu** (Oberdraunburg) staví se velké hotely, které mají býti letos připraveny pro návštěvníky. Ve Spittalu je to hotel „Goldek“, v Dravogradu „Marienheim“. Oba hotely jsou v rukách německých.

Dobry čin. Zermattský vůdce Rudolf Taugwalder stal se po tuře v amerických Andách mrzákem. „Nederlandsche Alpen Vereininging“ zaslala švýcarskému alpskému kluhu 2200 franků na podporu vůdce.

Elektrická dráha z Toblachu do Cortiny. Stanice této dráhy v Toblachu bude zřízena blízko nádraží jižní dráhy. Další stanice budou v Landru a Schluder-

bachu: v Cortině postavena stanice za hotelem „Aquila nera“, odkud pomýšlí se zřídit elektrickou dráhu později na italskou hranici.

Švýcarský svaz pro ochranu přírody zřizuje basilejská komise pro ochranu památek přírodních. Svaz zamýšlí chrániti všude ve Švýcařích floru i faunu a vytkl si dosíci rezervace území pro tento účel. Obec Zernez v berninské skupině dala svazu k dispozici 22 km² v údolí Cluozza, kterým dosud neprochází houfy turistů.

*

Spolkové zprávy.

Valná hromada českého odboru S. P. D. bude se konati 18. března t. r. o 6. hod. večerní v místnostech odboru Praha-II. Jungmannova tř. 25. Na pořadu zprávy o činnosti za r. 1909 a volné návrhy. Nesejde-li se dostatečný počet členů koná se o 1/27. druhá valná hromada bez ohledu na počet přítomných.

Čtvrtý večer odbor u bude se konati v březnu. Datum a program bude oznámen denními listy.

Třetí večer odboru pořádaný společně s Občanskou besedou na Smíchovské konal se dne 15. února ve smíchovském národním domě. Přednášel dr. V. Dvorský o dnešním stavu turistiky v slovinských Alpách, při čemž bylo promítnuto 150 světelných obrazů, vesměs z partií velmi malebných, také i málo známých. Přednášející poukázal na současný rozmach slovinského alpismu, promluvil o ustálených letních sídlech českých návštěvníků, zejména pak zabýval se obšírněji novým okrskem naší působnosti, údolím Koritnice. Lze očekávat, že předvedené obrazy i slovní doprovod vykonají svůj propagační úkol.

Tombole ve prospěch české chaty bude uspořádána v měsíci dubnu. Dary přijímá dr. St. Prachenský, Praha-II., Zderaz č. 3.

*

Dopisy, jež týkají se zaslání „Alpského Věstníku“, buďtež adresovány administraci v Praze-III., Kampa 513.

Pouhou

v 10haléřových poštovních známkách neb v hotovosti předem zaslanych stojí kapesní mechanický

▽▽
▽▽
▽▽
1
▽▽
▽▽
▽▽

Počítací strojek,

jenž hravě sečítá, násobí a dělí i s desetinnými čísly. Návod přiložen. Záruka 10ti-letá. Neobyčejná přesnost a úspora času.

Franko každému zaslá výrobce

Fr. Hodík, technik, Velká Polom,
Rakouské Slezsko.

korunu

Na dobírku nezasilám.

Všechny potřeby pro

kuchyň a domácnost

koupíte nejvýhodněji u firmy

J. Neff, Praha, Příkopy 24.

JEDINÁ ZKOUŠKA STAČÍ, aby přesvědčila Vás o výhodném nákupu v

PRVNÍM SPOLEČNÉM SKLADU VÍNA českých hostinských, Král. Vinohrady.

Přírodní vína, velejemné lihoviny, výborné octy, mēlnická vína, kabinetní, stolní, rýzlink, tramin, chablis z vlastních vinohradů na Mělníce. Stálá zásoba různých vín přes 14.000 hekt. Cenník na požádání obratem zdarma. Ceny mírné. Záruka za zboží.

▽▽ Nejvkusnější, nejlevnější ▽▽
□□ a nejlepší klobouky dodá □□

VÁCLAV ČERAN V PRAZE

Václavské náměstí č. 12. Vodičkova ulice č. 20.

▽▽ Sklad štyrských klobouků firmy ▽▽
□□ Josef Pichler ve Štyrském Hradci. □□

ANT. ZEMAN PRAHA

Ferdinandova třída 17. — Telefon číslo 328.

doporučuje se ku vnitřní výzdobě bytů a sice: tapetování stěn, provádění plastických stropů, kladení linoleových podlah, záclony, koberce, nábytek atd. Vzory a rozpočty k dispozici.